

11 травня
2023

КОНЦЕПТУАЛЬНІ,
МЕТОДОЛОГІЧНІ
ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ,
ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-
ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА
ДРАГОМАНОВА | 01601 Україна, м. Київ, вул. Пирогова, 9



МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ



**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ННІ «Інститут філософії та освітньої політики»
Кафедра соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики**

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«КОНЦЕПТУАЛЬНІ, МЕТОДОЛОГІЧНІ
ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ, ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ТА ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ»**

11 травня 2023 року

Матеріали доповідей та виступів

Київ
2023

УДК 1: 37 (075.8)

ISBN – 9-789-40368-859-5

Концептуальні, методологічні та практичні проблеми соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики: матеріали доповідей та виступів учасників Міжнародної-науково практичної конференції, м. Київ, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 11 травня 2023 року. – К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. – 171 с.

Друкується за авторською редакцією

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

ISBN – 9-789-40368-859-5

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

© Автори, 2023

The above study could also analyse the potential risks and limitations of using AI in education, such as the potential for bias in AI algorithms and the ethical implications of relying on AI to make important educational decisions. One more study could focus on the role of social media in shaping education policy. This study could examine how social media is being used by policymakers, educators, and other stakeholders to engage with the public, share information about education policy, and shape public opinion. The study could also analyse the potential risks and challenges of using social media in education policy, such as the potential for misinformation to spread and the need for digital literacy skills to navigate social media platforms.

References:

1. Braun, A., März, A., Mertens, F., & Nisser, A. (2020) *Rethinking Education in the Digital Age* (PE641.528). STOA Options Brief. <http://bitly.ws/EeFp>
2. Hartong, S., Piattoeva, N., Saari, A., Savage, G. (2022). Transformation of Education Policy and Governance in the Digital Era. In M. R. Busemeyer and T. Iversen (eds), *Digitalization and the Welfare State* (pp. 304–318) (Oxford, 2022; online edn, Oxford, <https://doi.org/10.1093/oso/9780192848369.003.0017>)
3. Jaeger, P. T., Gorham, U., Taylor, N. G. & Bertot, J. C. (2015). Teaching Information Policy in the Digital Age: Issues, Strategies, and Innovation. *Journal of Education for Library and Information Science*, 56(3), 175-189. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1074656.pdf>
4. Bigley, K. (2023). *The Artificial Intelligence Revolution in an Unprepared World: China, the International Stage, and the Future of AI*. Harvard International Review. <http://bitly.ws/EeHJ>
5. Li, C., & Lalani, F. (2023). *The COVID-19 pandemic has changed education forever. This is how*. World Economic Forum. <http://bitly.ws/cCJT>
6. Aisyah, K. (2022). *Singapore's National Digital Literacy Programme*. Open Gov. <http://bitly.ws/EeIH>

УДК 378.016:159.9:001.89]:159.955

Василенко К.С., викладач кафедри здоров'я, валеології та медико-біологічних дисциплін Факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я УДУ імені Михайла Драгоманова

РОЗВИТОК У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ЗДАТНОСТІ ДО КРИТИЧНОГО ОСМИСЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СПЕЦКУРСУ «ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГА»

У статті проаналізовано можливості розвитку у студентів-психологів здатності до критичного осмислення інформації як основи медіаграмотності, наведено конкретні приклади методичних прийомів, які спрямовані на розвиток критичного мислення та дослідницької компетентності. Особливу увагу приділено питанню використання в процесі вивчення спецкурсу «Дослідницька діяльність психолога» медіатекстів: добору, аналізу, створенню презентації та колективному обговоренню. Зроблено висновок, що розвиток здатності до критичного осмислення інформації як складової дослідницької компетентності психолога, є актуальним і важливим завданням сучасної медіаосвіти.

Ключові слова: критичне мислення, майбутні психологи, дослідницька діяльність психолога, дослідницька компетентність, медіаграмотність.

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. Проблема професійної підготовки компетентних фахівців-психологів останніми роками досить активно обговорюється у наукових та освітянських колах. У сучасних умовах, коли воєнна травматизація стала повсякденністю українського життя, відповідно змінюються й пріоритети у професійній підготовці майбутніх психологів, відтак має трансформуватися і медіаосвіта, особливо у контексті розвитку у студентів здатності до критичного осмислення інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Серед вітчизняних дослідників у своїх роботах питання професійної підготовки майбутніх психологів піднімали Н. Антонова [1], Ю. Вінтюк [4], Т. Григоренко [5], О. Романовський [9-10] та ін. Вивчення можливостей медіаосвіти у процесі професійної підготовки майбутніх психологів та формування у студентів-психологів медіакомпетентності представлено у роботах Т. Пономаренко [8], А. Садикіної [11] та ін. Про нові виклики медіаосвіти та медіапсихології, пов'язані з війною, розмірковують у своїх статтях Л. Найдьонова [7], Н. Череповська [12] та ін., а також численні зарубіжні дослідники [13-15]).

Мета статті: представити досвід розвитку у студентів-психологів здатності до критичного аналізу інформації шляхом уведення спецкурсу «Дослідницька діяльність у роботі психолога» у зміст їх професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Здійснений нами аналіз змісту навчальних планів підготовки майбутніх психологів, а також робочих програм відповідних дисциплін засвідчив, що розвиток у студентів-психологів основ медіаграмотності та здатності до критичного осмислення інформації відбувається, в першу чергу, під час вивчення таких дисциплін, як «Вступ до фаху», «Загальна психологія з практикумом», «Експериментальна психологія», «Методологія та методи психологічних досліджень» (бакалаврський рівень), «Методологія наукового дослідження» (магістерський рівень). Однак зміст цих дисциплін в цілому зорієнтований на те, щоб підготувати студентів до написання та захисту наукових робіт (курскових та дипломних).

Водночас важливим підґрунтям бакалаврської підготовки майбутнього психолога є спецкурси, спрямовані на розвиток академічної доброчесності студентів, медіаграмотності та академічної соціальної відповідальності, здатності до наукової творчості. Подальше вдосконалення професійної підготовки майбутніх психологів з метою розвитку їх дослідницької компетентності, в тому числі й формування у студентів-психологів здатності до критичного осмислення інформації, вбачаємо у розробці додаткових вибіркових дисциплін (спецкурсів), які наповнені специфічним матеріалом й відіграватимуть роль цілеспрямованого озброєння студентів спеціальними знаннями та уміннями.

З цією метою нами розроблений навчальний курс «Дослідницька діяльність у роботі психолога», який доцільно викладати на початковому рівні вищої освіти (у II семестрі I курсу). Він є важливим засобом професійної підготовки майбутніх психологів, оскільки зміст спецкурсу зорієнтований на формування у студентів дослідницької компетентності, наукового й критичного мислення, інтересу до майбутньої професії та дослідницької діяльності вже з початку навчання.

У процесі вивчення спецкурсу «Дослідницька діяльність психолога» використовуємо різні види інформаційних джерел:

- статті провідних фахівців у галузі психології у наукових і науково-методичних журналах та збірниках;
- психологічні сайти та блоги фахівців-психологів;
- науково-популярні статті та відео на сайті YouTube про психологічні дослідження, їх користь та популяризацію;
- художні фільми, в основі яких – образи психологів та проблемні ситуації, що виникають у їх професійній діяльності;
- відеозаписи до окремих тем онлайн-курсів, дотичних до тем навчальних занять тощо.

На заняттях зі спецкурсу «Дослідницька діяльність у роботі психолога» на прикладі науково-популярних текстів про психологію і

психологічні дослідження розвиваємо навички ставити запитання різних типів: відкриті, закриті, спірні. На практичні заняття добираємо тексти на психологічну тематику, а пізніше студенти самостійно вчать знаходити подібні. На їх прикладі вчимося розрізняти факти, судження й міркування автора тексту, доповнюємо їх відео на подібну тематику.

Цікавим прийомом є те, що студенти можуть самостійно відшукувати цікаві факти про відомих психологів, презентувати їх, а потім відбувається колективне обговорення. Доцільним є і проведення фактчекінгу біографій психологів, які студенти презентують на занятті. Чим більше відомо про історичну постать дослідника-психолога, тим ретельнішою й виваженішою має бути перевірка фактів його біографії.

Також семінарські та практичні заняття зі спецкурсу проводимо у вигляді тренінгів, на яких на конкретних прикладах текстів вчимо студентів читати критично, обдумувати прочитане, розуміти інформацію і конструювати аргументовані висловлювання на її основі, вести виважену наукову дискусію.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, як свідчить досвід використання різних способів розвитку здатності до критичного осмислення інформації у процесі вивчення спецкурсу «Дослідницька діяльність психолога», основним у цьому процесі є ознайомлення студентів із різними джерелами інформації на психологічну тематику та розвиток навичок роботи з ними, що водночас сприятиме формуванню у них дослідницької компетентності, наукового й критичного мислення, інтересу до майбутньої професії та дослідницької діяльності.

Зазначимо, що проблема розвитку медіаграмотності психолога як складової його професійної компетентності потребує подальшого наукового дослідження.

Джерела:

1. Антонова Н.О. Психологічні основи розвитку готовності до професійної діяльності психолога: монографія. Слов'янськ: Видавець Маторін Б.І., 2010. 561 с.

2. Вінтюк Ю. В. Професійна підготовка майбутніх психологів: проблема та її складові // Педагогіка і психологія професійної освіти. 2016. №3. С. 92-102.

3. Григоренко Т. В. Формування професійних компетентностей у психолога (спеціального, клінічного): дис. д-ра. філософії: 016. Київ, 2021. 237 с.

4. Найдьонова Л. Медіапсихологія війни як основа концептуальних трансформацій медіаосвіти: від медіатравми до травмаінформованих практик. Проблеми політичної психології, 12(26), 2022. С. 173-197. <https://doi.org/10.33120/popp-Vol26-Year2022-109>

5. Пономаренко Т. Особливості комунікативної медіакомпетентності сучасних психологів – студентів і практиків // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 12 (57). С. 90-100. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.12\(57\).08](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.12(57).08)
6. Романовський О. Г. Упровадження інноваційних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх психологів // Теорія і практика управління соціальними системами. 2012. № 3. С. 3-13.
7. Садикіна, А. С. Теоретичні засади формування в майбутніх психологів медіакомпетентності в контексті їхнього професіоналізму // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 78. С. 187-191. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.78.40>
8. Череповська Н. І. Програма психосоціальної підтримки ветеранів війни за допомогою медіапсихологічних ресурсів // Проблеми політичної психології. 2017. Вип. 6. С. 119-132.
9. Abdalla, S.M., Cohen, G.H., Tamrakar, S., Koya, S.F., & Galea, S. Media Exposure and the Risk of Post-Traumatic Stress Disorder Following a Mass traumatic Event: An In-silico Experiment Front Psychiatry. Volume 12. 2021. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.674263>
10. Johnson R. J., Antonaccio O., Botchkovar E., Hobfoll S. E. War trauma and PTSD in Ukraine’s civilian population: Comparing urban-dwelling to internally displaced persons. Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology. 2022. 57, 1807–1816. <https://doi.org/10.1007/s00127-021-02176-9>
11. Su, Z., McDonnell, D., Cheshmehzangi, A., Bentley, B. L., Ahmad, J., Šegalo, S., da Veiga, C. P., & Xiang, Y.-T.. Media-Induced War Trauma Amid Conflicts in Ukraine. Perspectives on Psychological Science, 2022. <https://doi.org/10.1177/17456916221109609>

Abstract: *The article analyzes the possibilities of development of the ability of psychology students to critically interpret information as the basis of media literacy, gives specific examples of methodological techniques aimed at the development of critical thinking and research competence. A great attention is paid to case of using media texts in process of studying special course «Research activity of a psychologist»: their selection, analysis, creation of a presentation and collective discussion. It is concluded that the development of the ability to critically comprehend information as a component of the psychologist’s research competence is an urgent and important task of modern media education.*

Key words: *critical thinking, future psychologists, psychologist's research activity, research competence, media literacy.*

УДК 1:37.014.5:39

Заблоцький В.П.

*доктор філософських наук, професор
професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти
та освітньої політики
Український державний університеті
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

ОБРАЗ ЗНАННЯ ЯК ОСНОВА ОСВІТНЬОГО СТРАТЕГІЄТВОРЕННЯ

Дослідження розглядає ключову роль стратегічного планування в соціальному розвитку, зокрема в контексті освітньої політики. Акцентується на необхідності чіткого визначення стратегій для досягнення далекосяжних цілей, забезпечення соціальної впорядкованості та передбачуваності. Важливість стратегічного планування зокрема зрозуміла в критичних умовах, таких як війна. В статті критикується нереалізований потенціал багатьох публічних стратегій та закликає до ґрунтовного підходу до формування стратегій, зокрема в освітній сфері, як моделі ефективного соціального розвитку.

Ключові слова: *стратегічне планування, соціальний розвиток, освітня політика, критичні умови, передбачуваність, впорядкованість, ефективність.*

1. Формування і реалізація стратегій – необхідна умова досягнення соціальними суб'єктами як далекосяжних бажаних цілей, так і надання впорядкованості спонтанним процесам і певної передбачуваності – непередбачуваному.

2. Чітко визначені стратегії (особливо освітні) надають можливість інтегруватися ("вбудуватися") людині до масштабних стратегій, узгоджуючи власну життєву стратегію та концепцію свого Я із стратегією розвитку громади, країни, міждержавних утворень (на кшталт ЄС) тощо